

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/224886,CALL-OF-PAPERS-Miedzy-narodowa-Konferencja-Naukowa-Praca-przymusowa-w-gospodarce-.html>
27.02.2026, 14:23

CALL OF PAPERS: Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Praca przymusowa w gospodarce III Rzeszy podczas II wojny światowej ...” - Wrocław, 16-17.10.2025 (termin zgłoszeń do

Instytut Pamięci Narodowej Oddział we Wrocławiu ma zaszczyt zaprosić Państwa do udziału w międzynarodowej konferencji naukowej „Praca przymusowa w gospodarce III Rzeszy podczas II wojny światowej na terenie Europy Środkowo-Wschodniej”.

04.07.2025

Termin Konferencji: 16-17.10.2025

Miejsce konferencji: Wrocław

Termin zgłoszeń: 18 sierpnia 2025

Organizator: Oddział Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu,

dr Kamil Frączkiewicz: kamil.fraczkiewicz@ipn.gov.pl

Języki obrad: polski, angielski, niemiecki

Koszty uczestnictwa: pracownicy IPN rozliczają udział w ramach delegacji służbowych. W przypadku referentów spoza IPN koszty dojazdu i noclegu pokrywa organizator.

Podczas konferencji „Praca przymusowa w gospodarce III Rzeszy podczas II wojny światowej na terenie Europy Środkowo-Wschodniej” organizatorzy chcą zwrócić szczególną uwagę na zagadnienia takie jak:

- praca przymusowa jako element polityki terroru III Rzeszy („wyniszczenie przez pracę”, rekrutacja siły roboczej, środki represji).
- wykorzystanie robotników przymusowych w przemyśle zbrojeniowym i innych gałęziach gospodarki (organizacja pracy, „ekonomika wyzysku”).
- społeczne i kulturowe aspekty pracy przymusowej (relacje pomiędzy Niemcami a pracownikami przymusowymi, stosunki pomiędzy różnymi grupami narodowościowymi, życie pracowników przymusowych).
- praca przymusowa w systemie prawnym III Rzeszy oraz jej prawne aspekty w procesie powojennych rozliczeń.
- kontekst lokalny (wykorzystanie pracy przymusowej w gospodarce wojennej III Rzeszy na różnych obszarach Europy Środkowo-Wschodniej).
- rozwój niemieckiej gospodarki wojennej w latach 1939-1945.

Nazistowskie Niemcy wykorzystywały w latach 1939-1945 na potrzeby swojej gospodarki niewolniczą pracę milionów ludzi. Przymusowo rekrutowani cywile, więźniowie obozów koncentracyjnych oraz gett, czy jeńcy wojenni, wbrew swojej woli pracowali dla zwycięstwa państwa, które ich zniewoliło, toczyło walkę przeciwko ich ojczyznom, nierzadko okupowało ich kraje a w skrajnych przypadkach chciało ich po zakończeniu wojny eksterminować.

Ocenia się, że w latach 1939-1945 III Rzesza wykorzystywała przymusową pracę co najmniej 20 mln ludzi. Byli oni obecni w każdej gałęzi gospodarki: od rolnictwa przez budownictwo, aż po górnictwo i przemysł ciężki. W szczytowym momencie potęgi nazistowskich Niemiec, gigantyczna strefa niewolniczej pracy rozciągała się od wybrzeży Atlantyku, aż po stepy Wschodniej Europy. Bez wykorzystania milionów ludzi, których brutalnie wyrwano z ich normalnego życia, gospodarka III Rzeszy nie byłaby w stanie funkcjonować i produkować na potrzeby jej wysiłku wojennego praktycznie do samego końca konfliktu.

Szerokie wykorzystanie przez państwo niemieckie pracy przymusowej implikowało cały szereg zjawisk natury nie tylko ekonomicznej i politycznej, ale także społecznej oraz kulturowej oraz prawnej. Nazistowski aparat terroru musiał wypracować efektywny sposób zniewolenia milionów ludzi a administracja we współpracy z niemieckimi kołami gospodarczymi, zajęła się ich wtłoczeniem w system ekonomiczny państwa. Propaganda III Rzeszy działała zaś na rzecz nadania temu zjawisku odpowiedniego rysu ideologicznego, który miał usprawiedliwiać przymusową pracę milionów ludzi.

Poltyka zniewolenia stworzyła wbrew intencjom jej inicjatorów tygiel kulturowy w którym Niemcy musieli stykać się w miejscu zamieszkania, czy w zakładzie pracy z obcokrajowcami, których nazistowska ideologia nakazywała trzymać na od nich na dystans a często i eksterminować. Powstała więc skomplikowana sieć relacji w której oprawcy musieli układać sobie relacje z ofiarami. Ci pierwsi chcieli wygrać wojnę a ci drudzy ją przeżyć.

Teksty pokonferencyjne po uzyskaniu pozytywnej recenzji zostaną opublikowane w wydawnictwie zbiorowym.

Call of Papers

“Forced Labor in the Economy of the Third Reich during World War II in Central and Eastern Europe.”

The Institute of National Remembrance Branch in Wrocław has the honor to invite you to participate in the international scientific conference “Forced Labor in the Economy of the Third Reich during World War II in Central and Eastern Europe.”

Date of the conference: October 16-17, 2025

Conference location: Wrocław

Organizer: Institute of National Remembrance Branch in Wrocław,

Kamil Frączkiewicz PhD, kamil.fraczkiewicz@ipn.gov.pl

Applications for participation: 18.08.2025

Participation costs: Travel and accommodation costs are covered by the organizer.

Languages of the conference: Polish, English, German

Proposed thematic areas:

- forced labor as an element of the Third Reich's terror policy ("destruction through labor," recruitment, repressive measures).
- the use of forced laborers in the armaments industry and other sectors of the economy ("organization of labor," "economics of exploitation").
- Social and cultural aspects of forced labor (relations between Germans and foreigners, relations between different national groups, daily life).
- Forced labor in the legal system of the Third Reich and its legal aspects in the post-war process of the settlement with Nazi crimes.
- the local context (the use of forced labor in the war economy of the Third Reich in various areas of Eastern and Central Europe).
- German war economy during the World War II.

Nazi Germany used the slave labor of millions of people for its economy between 1939 and 1945. Forcibly recruited civilians, prisoners of concentration camps and ghettos, or prisoners of war, worked against their will for the victory of the state that enslaved them, waged war against their homelands, often occupied their countries and, in extreme cases, wanted to exterminate them after the war.

It is estimated that between 1939 and 1945 the Third Reich used forced labor of at least 20 million people. They were present in every sector of the economy: from agriculture through light industry and mining to heavy industry. At the culmination point of Nazi Germany's power, a gigantic zone of slave labor stretched from the Atlantic coast to the steppes of Eastern Europe. Without the use of millions of people who were brutally uprooted from their normal lives, the Third Reich's economy would not have been able to function and produce for its war effort until the very end of the conflict.

The German state's extensive use of forced labor implied a whole series of problems not only of an economic and political nature, but also of a social, cultural and legal issues. The Nazi terror apparatus had to work out an effective way to enslave millions of people and the administration, in cooperation with German economic circles, set about integrating them into the economic system. The propaganda of the Third Reich, worked to justify the forced labor.

As opposed to the intentions of its initiators, the policy of enslavement created a cultural melting pot in which Germans had to come into contact with foreigners, whom according to Nazi ideology should be kept in a distance from them. Thus a complex network of relationships was created, in which the perpetrators had to build relations with their victims.

Post-conference texts, after receiving a positive review, will be published in a collective publication.

Call of papers

Internationale wissenschaftliche Tagung „Zwangsarbeit in der Wirtschaft des Dritten Reiches

während des Zweiten Weltkrieges auf dem Territorium Mittel- und Osteuropas“

Das Institut des Nationalen Gedenkens in Wrocław freut sich, Sie zur Teilnahme an der internationalen wissenschaftlichen Tagung „Zwangsarbeit in der Wirtschaft des Dritten Reiches während des Zweiten Weltkrieges auf dem Gebiet Mittel- und Osteuropas“ einzuladen.

Datum der Tagung: 16-17.10.2025

Ort der Tagung: Wrocław

Organisiert von: Abteilung des Instituts für Nationales Gedenken in Wrocław,

Dr. Kamil Frączkiewicz: kamil.frackiewicz@ipn.gov.pl

Frist der Anmeldung: 18.08.2025

Sprachen der Tagung: Polnisch, Englisch, Deutsch

Teilnahmekosten: Die Reise- und Unterbringungskosten werden von Organisatoren übernommen.

Im Rahmen der Konferenz „Zwangsarbeit in der Wirtschaft des Dritten Reiches während des Zweiten Weltkrieges auf dem Gebiet Mittel- und Osteuropas“ möchten die Organisatoren insbesondere auf folgende Themen eingehen:

- Zwangsarbeit als Teil der Terrorpolitik des Dritten Reiches („Vernichtung durch Arbeit“, Rekrutierung von Arbeitskräften, Repressionsmaßnahmen).
- Der Einsatz von Zwangsarbeitern in der Rüstungsindustrie und anderen Wirtschaftszweigen (Arbeitsorganisation, „Ökonomie der Ausbeutung“).
- Soziale und kulturelle Aspekte der Zwangsarbeit (Beziehungen zwischen Deutschen und Zwangsarbeitern, Beziehungen zwischen verschiedenen Nationalitätengruppen, Leben der Zwangsarbeiter).
- Zwangsarbeit in der Rechtsordnung des Dritten Reiches und ihre rechtlichen Aspekte im Siedlungsprozess der Nachkriegszeit.
- Lokaler Kontext (Einsatz von Zwangsarbeitern in der Kriegswirtschaft des Dritten Reiches in verschiedenen Gebieten Mittel- und Osteuropas).
- die Entwicklung der deutschen Kriegswirtschaft zwischen 1939 und 1945.

Das nationalsozialistische Deutschland nutzte zwischen 1939 und 1945 die Sklavenarbeit von Millionen von Menschen für seine Wirtschaft. Zwangsrekrutierte Zivilisten, Häftlinge von Konzentrationslagern und Ghettos oder Kriegsgefangene arbeiteten gegen ihren Willen für den Sieg des Staates, der sie versklavt hatte.

Es wird geschätzt, dass das Dritte Reich zwischen 1939 und 1945 mindestens 20 Millionen Menschen zur Zwangsarbeit gezwungen hat. Sie waren in allen Wirtschaftszweigen vertreten: von der Landwirtschaft über den Bau bis hin zum Bergbau und zur Schwerindustrie. Auf dem Höhepunkt der Macht des nationalsozialistischen Deutschlands erstreckte sich ein gigantisches Gebiet der Sklavenarbeit von der Atlantikküste bis zu den Steppen Osteuropas. Ohne die

Ausbeutung von Millionen von Menschen, die brutal aus ihrem normalen Leben gerissen wurden, wäre die Wirtschaft des Dritten Reiches praktisch bis zum Ende des Konflikts nicht in der Lage gewesen, zu funktionieren und für die Kriegsanstrengungen zu produzieren.

Der Einsatz von Zwangsarbeit durch den deutschen Staat brachte eine ganze Reihe von Phänomenen mit sich, die nicht nur wirtschaftlicher und politischer, sondern auch sozialer, kultureller und rechtlicher Natur waren. Der nationalsozialistische Terrorapparat musste ein wirksames Mittel zur Versklavung von Millionen von Menschen finden, und die Verwaltung machte sich in Zusammenarbeit mit den deutschen Wirtschaftskreisen daran, sie in das Wirtschaftssystem des Staates zu integrieren. Die Propaganda des Dritten Reiches bemühte sich, diesem Phänomen einen angemessenen ideologischen Anstrich zu geben, um die Zwangsarbeit von Millionen von Menschen zu rechtfertigen.

Entgegen den Absichten ihrer Initiatoren, schuf die Versklavungspolitik einen kulturellen Schmelztiegel, in dem, Deutsche an ihren Wohn- oder Arbeitsorten mit Ausländern in Kontakt kommen mussten. So entstand ein komplexes Beziehungsgeflecht, in dem sich die Täter mit ihren Opfern arrangieren mussten.

Die Texte der Teilnehmer der Tagung werden nach positiver Rezension in einer Sammelpublikation veröffentlicht werden.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)